

Lausunto ehdotuksesta Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosiksi 2022–2027

106/11.03.03/2021

Rakennus- ja ympäristölautakunta 14.04.2021 § 70

Valmistelija

Ympäristönsuojelutarkastaja Tomas Kull, puh. 040 488 5970

EsittelijäYmpäristönsuojelupäällikkö Carl-Sture Österman, puh. 044 458 5927
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Ehdotus Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosiksi 2022–2027 on julkisesti nähtävillä 1.2.–14.5.2021. Viranomaisilla ja muilla sidosryhmillä on mahdollisuus antaa lausunto tai esittää mielipiteitä ehdotuksesta 14.5.2021 mennessä. Toimenpideohjelma on Suomen merenhoitosuunnitelman kolmas ja viimeinen osa. Merenhoitosuunnitelman ensimmäinen osa, Suomen meriympäristön tila, päivitettiin vuonna 2018 ja toinen osa, Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelma, päivitettiin vuonna 2020. Nyt päivitetään toimenpideohjelmaa. Päivitetty merenhoitosuunnitelma jätetään valtioneuvostolle hyväksyttäväksi vuoden 2021 lopussa.

Merenhoidon suunnittelua ohjaavat Suomessa laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä valtioneuvoston asetus merenhoidon järjestämisestä (980/2011), joilla on toimeenpantu Euroopan unionin meristrategiadirektiivi (2008/56/EY). Ympäristöministeriö vastaa merenhoidosta yhteistyössä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Merenhoidon tavoitteena on ollut saavuttaa meriympäristön hyvä tila rantaviivasta talousvyöhykkeen ulkorajalle vuoden 2020 loppuun mennessä tai hyvän tilan ylläpitäminen, jos hyvä tila on jo saavutettu. Koska hyvää tilaa ei kaikilta osin ole saavutettu, toimenpideohjelmaan on sisällytetty 65 lisätoimenpidettä, jotta meriympäristön hyvä tila saavutettaisiin viimeistään vuonna 2027. Yleisiä ympäristötavoitteita vuodelta 2018 on käytetty tukemaan toimenpiteiden valitsemista. Uudet toimenpiteet ovat seuraavat:

Ravinnekuormituksen ja rehevöitymisen vähentäminen

1. Ruoantuotannon ja -kulutuksen vesistövaikutusten vähentäminen
2. Kestävän kalastuksen ja kotimaisen luonnonkalan käytön lisääminen
3. Lannan ravinteiden kierrätyksen edistäminen osana biokaasun tuotantoa
4. Puhdistamolietteestä valmistettujen tuotteiden kestävä käyttö viherrakentamisessa
5. Saariston ja rannikkoalueiden erikoiskasvituotannon ja turkistuotannon hajakuormituksen vähentäminen
6. Tyrnin merkitys valuma-alueen ravinnevalumien vähentäjänä, pilotointi ja vaikutusten selvitys
7. Selvitys rahtialuksilla muodostuvan käymäläjäteveden määrästä ja Itämereen aiheuttamasta ravinnekuormituksesta

8. Selvitys aluksilla muodostuvien harmaiden jätevesien määrästä ja Itämereen aiheuttamasta ravinnekuormituksesta
9. Selvitys aluksilla muodostuvan ruokajätteen määrästä ja Itämereen aiheuttamasta ravinnekuormituksesta
10. Itämeren typenoksidien rajoitusalueen (NECA) tehokas toimeenpano ja valvonta
11. Lannoitekuljetusten ravinnepäästöjen vähentäminen satamissa
12. Meren ja pohjan sisäisiä ravinnevarastoja vähentävät ja ravinteiden sitoutumista lisäävät toimet
13. Kuolleen rihmalevä- ja vesikasvibiomassan poistaminen merestä
14. Merta kuormittavan toiminnan vesistövaikutusten arvioinnin parantaminen

Vaarallisten ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentäminen

15. Veneiden myrkkymaalien sääntely ja käsittely
16. Rikkipesureiden pesuvesipäästöjen vaikutusten selvittäminen ja kansainvälisen sääntelyn kehittäminen pesuvesipäästöille

Merellisten uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö ja hoito

17. Rannikkokalalajien hyvän tilan ja kestävä kalastuspaineen määrittely
18. Meriharjuksen suojelu
19. Rannikkokalalajeja koskevien kalataloudellisten kunnostustoimenpiteiden edistäminen
20. Ankeriaskannan elvyttämiseen tähtäävät toimenpiteet

Haitallisten vieraslajien torjunta

- Ei uusia toimenpiteitä

Roskaantumisen vähentäminen

21. Jätteen aluekeräyspisteiden kehittäminen ja laittomien kaatopaikkojen vähentäminen
22. Hylättyjen lasikuituveneiden jätehuollon vauhdittaminen
23. Virkistykseen yleisesti käytettävien ranta-alueiden roskaantumisen vähentäminen valistuksella ja asianmukaisilla jäteastioilla
24. Venesatamien ja veneilyn jäte- ja jätevesihuollon kehittäminen
25. Tekonurmien mikromuovikuormituksen vähentäminen
26. Tieliikenteen mikroroskuormituksen vähentäminen
27. Maataloudesta aiheutuvan muovikuormituksen vähentäminen
28. Merenkulusta aiheutuvan roskaantumisen vähentäminen
29. Hulevesien ja jätevesien haitallisten aineiden, ravinteiden sekä roska- ja mikroroskuormituksen vähentäminen
30. Muovipellettien päästöjen määrä ja lähteet Itämerellä
31. Lumen mereen kaataminen

Vedenalaisen melun vähentäminen

32. Vedenalaisen melun alueellinen ja/tai ajallinen rajoittaminen
33. Merirakentamiseen ja muuhun toimintaan liittyvän vedenalaisen melun vähentäminen
34. Kauppamerenkulun aiheuttaman vedenalaisen melun vähentäminen (kansainvälinen)

35. Veneilyn aiheuttaman vedenalaisen melun vähentäminen (tiedotuskampanja)

Merenpohjan koskemattomuus ja elinympäristöjen tilan parantaminen

- 36. Merenpohjan merkittävien luontotyyppien ja elinympäristöjen suojeleminen
- 37. Meriajokkaan ja näkinpartaisten palauttaminen
- 38. Järviruo' on poisto monimuotoisuuden lisäämiseksi
- 39. Veneilyn aiheuttaman merenpohjan häiriön vähentäminen
- 40. Pienruoppauksen suunnitelmallisuus ja ohjauksen tehostaminen
- 41. Ruoppauksien ja hiekannoston kaivu- ja imumenetelmien parhaat ympäristötekniikat
- 42. Silttiverhot ruoppauksen ja läjitysten ympärille
- 43. Kaupparienkulun aiheuttaman fyysisen häiriön vähentäminen

Hydrografisten muutosten aiheuttamat häiriöt

- Ei uusia toimenpiteitä

Alueperusteinen luonnon- ja ympäristönsuojelu ja ennallistaminen sekä merialuesuunnittelu

- 44. Suojelualueverkoston laajentaminen meriluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi
- 45. Merellisten suojelualueiden suojelun tehokkuuden parantaminen
- 46. Selvitys meriympäristöön liittyvien lainsäädäntöjen toimivuudesta ja tehokkuudesta meriluonnonsuojelussa
- 47. Meriluonnon ennallistamis- ja kunnostustoimenpiteet
- 48. Uhanalaisten merilajien ja luontotyyppien toimenpideohjelmat
- 49. Itämerennorpan eteläisten kantojen suojeluun liittyvien hoitotoimenpiteiden laatiminen ja toteutus
- 50. Ulkomeren matalikkojen linnustoselvitys
- 51. Sisä- ja välisaariston linnustoseurannan kehittäminen
- 52. Vieraspetojen suunnitelmallinen pyynti rannikkoalueilla
- 53. Merialuesuunnitelmien tarkistamis- ja tietotarpeiden selvittäminen
- 54. Merialuesuunnitelmien vaikuttavuuden arviointi- ja seurantaohjelma
- 55. Rannikkostrategian uusiminen

Meriympäristön tilaan kohdistuvien riskien hallinta

- 56. Öljy- ja kemikaalitorjuntavalmiuden vahvistaminen
- 57. Öljy- ja kemikaalivahinkojen ekologinen ohjeistus, ympäristötiedon käyttö sekä riskikohteiden huomioiminen torjuntatoimien ennakoinnissa
- 58. Uusien öljytyyppien keruukyvyn varmistaminen ja tilannetietoisuus kuljetettavista kemikaaleista
- 59. Avomerellä, rannikolla ja rannoilla tehtävä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan tehostaminen
- 60. Jätelain päivitys öljy- ja kemikaalionnettomuuksien jätteiden käsittelyn osalta
- 61. Aluskemikaalivahinkojen torjunnan toimintamallin uudistaminen HELCOM-yhteensopivaksi
- 62. Ongelmahylkyjen tilan arviointi ja saneeraus
- 63. Alusten päästöjen havaitsemiseen käytettävien valvontalentokoneiden uusiminen

64. Valuma-aluekohtaiset luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönotto tulvasta aiheutuvien haittojen pienentämiseksi

Merenhoitoon liittyvä viestintä

65. Merenhoidon tavoitteiden tehostettu viestintä

Ravinnekuormitus ja siitä johtuva **rehevöityminen** on meriympäristön tilaa kaikista eniten heikentävä tekijä. Vaikka tilanne on jo joiltain osin parantunut, kuormitusta on vielä vähennettävä hyvän tilan saavuttamiseksi. Kuormituksen väheneminen johtuu pääasiassa pistekuormituksen vähenemisestä, kun taas hajakuormituksen muutokset ovat pienempiä. Uusilla toimenpiteillä pyritään vähentämään sekä kuormitusta että ravinteiden määrää meressä mm. vaikuttamalla ihmisten ruokavalioon ja lisäämällä kasvien ja luonnonkalan käyttöä ihmisravintona. Lisäksi toimenpiteillä pyritään edistämään ravinteiden kierrätystä mm. vähentämällä kotieläinten lannan aiheuttamaa ravinnekuormitusta sekä vähentämään mereen erityisesti rannikolta ja saaristosta tulevaa hajakuormitusta.

Vaarallisten ja haitallisten aineiden osalta tavoitteena on saavuttaa ympäristölaatunormien mukaiset pitoisuudet. Toimenpidesuunnitelmassa on kaksi uutta toimenpidettä. Niillä pyritään vähentämään veneenpohjien myrkkymaaleista mereen vapautuvien raskasmetallien määrää sekä selvittämään alusten pakokaasujen rikkipesurien pesuvesien haitallisten aineiden vaikutuksia meriympäristölle sekä pesuvesipäästöjen rajoittamiseen liittyviä kysymyksiä.

Merellisten luonnonvarojen kestävä käytön ja hoidon yleisenä ympäristötavoitteena on, että luonnonvarojen käyttö on kestävää eikä vaaranna meriympäristön hyvän tilan saavuttamista tai ylläpitämistä. Kalastuksen ohjauksella turvataan kestävä kalastus ja kalaston biologinen monimuotoisuus. Metsästyksen säätelyllä metsästyssaalis mitoitetaan kestäväksi. Tärkeimmät nykytoimenpiteet ovat EU:n yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpano ja kalastuslakiin perustuva kansallinen kalastuksen sääntely. Toimenpideohjelmassa on neljä uutta toimenpidettä, jotka kaikki liittyvät kalakantojen vahvistamiseen.

Haitallisten vieraslajien torjunnassa tavoitteena on niiden saapumisen ehkäiseminen ja saapumisvauhdin hidastaminen. Suomen merialueiden tila arvioidaan vieraslajien osalta hyväksi, sillä Suomen merialueelle ei ole viimeisen tarkastelujakson aikana saapunut yhtään Itämerelle uutta vieraslajia. Nykytoimenpiteiden katsotaan kokonaisuudessaan olevan riittäviä haitallisten vieraslajien saapumisen estämiseksi ja haittojen torjunnan edistämiseksi. Tästä syystä toimenpideohjelmassa ei esitetä haitallisiin vieraslajeihin kohdistuvia uusia toimenpiteitä.

Roskaantumisen osalta yleisenä päämääränä on, että roskaantuminen ei ominaisuuksiltaan aiheuta haittaa rannikko- ja meriympäristölle. Silmin havaittavan roskaantumisen osalta hyvä tila katsotaan toteutuneeksi, kun vuoteen 2025 mennessä on saavutettu 30 %:n vähenemä suhteessa vuoden 2015 tasoon. Mikroskooppisen roskan osalta tavoitteena on saavuttaa mikroroskamäärien laskeva suuntaus. Nykytilanteen parantaminen edellyttää uusia toimenpiteitä, joilla pyritään mm. parantamaan jätteistä ja jätevesistä

huolehtimista sekä vähentämään roska- ja mikromuovikuormitusta merenkulusta, venesatamista, tieliikenteestä, maataloudesta ja tekonurmilta. Lisäksi toimenpiteillä pyritään vauhdittamaan hylättyjen lasikuituveneiden jätehuoltoa sekä vähentämään hulevesien mukana ja lumen kaatamisen seurauksena mereen päätyvän roskan määrää.

Vedenalaisella melulla tarkoitetaan ihmistoiminnan aiheuttamaa vedessä kulkevaa ääntä, jolla voi olla haitallisia vaikutuksia meriympäristölle, erityisesti merieläimille. Jatkuva melu aiheutuu pääasiassa laivaliikenteestä ja impulsiivinen eli lyhytkestoinen ja ajoittain esiintyvä melu vedenalaisesta rakentamisesta. Meriympäristön tilaa ei vedenalaisen melun ja muun energian veteen johtamisen osalta toistaiseksi tunneta. Toimenpideohjelmassa ehdotetaan neljää uutta vedenalaista melua vähentävää toimenpidettä.

Merenpohjan koskemattomuutta ja pohjan elinympäristöjen tilaa heikentävät monet paineet. Suurimmaksi syyksi pohjan elinympäristöjen ja luontotyyppien heikolle tilalle on arvioitu rehevöitymisen aiheuttamat häiriöt, kuten hapettomuus. Ruoppaukset, ruoppausmassojen läjitykset, vedenalaiset kaapelit ja putket ja muu rakentaminen sekä ankkurointi aiheuttavat fyysistä häiriötä ja merenpohjan menetystä. Toimenpideohjelmassa ehdotetaan kahdeksaa uutta toimenpidettä tilanteen parantamiseksi.

Hydrografisten muutosten aiheuttamilla häiriöillä tarkoitetaan ihmistoiminnasta johtuvia muutoksia veden virtauksiin, aallonmuodostukseen, suolapitoisuuteen ja lämpötilaan ja muutosten meriluonnolle mahdollisesti aiheuttamia haittoja. Suomen merialueilla ihmistoiminnalla on hydrografiaan vain paikallisia vaikutuksia, joten hydrografisten muutosten osalta meriympäristön tilan on määritelty olevan hyvä. Paikallisesti nykyiset toimenpiteet ovat riittäviä hyvän tilan ylläpitämiseksi, mutta tarve laajemmalle rannikkoalueet kokonaisuudessaan kattavalle kunnostustarveselvitykselle on olemassa.

Meriluonnon monimuotoisuuden hyvää tilaa ei Suomen merialueilla ole vielä saavutettu. Rehevöityminen, ruoppaaminen, läjitys, häirintä sekä muu ihmistoiminta muuttavat meriluontoa niin, että herkäät lajit ja luontotyyppit kärsivät ja pahimmillaan häviävät alueilta, missä paine on suurin. Monimuotoisuuden tilaa pyritään toimenpideohjelmassa parantamaan alueperusteisen luonnon- ja ympäristönsuojelun ja ennallistamisen sekä merialuesuunnittelun toimenpiteillä. Kahtatoista uutta toimenpidettä ehdotetaan.

Meriympäristön tilaan kohdistuvien riskien hallinta on mukana toimenpideohjelmassa ensimmäistä kertaa omana kokonaisuutenaan. Riskejä aiheuttavat mm. öljyn ja vaarallisten aineiden merikuljetukset, hylkyjen öljypäästöt ja merivesitulvat. Tavoitteena on vähentää tai poistaa riskejä ennen niiden toteutumista tai vähentää jo toteutuneiden vahinkojen haittoja. Meriympäristön tilaan kohdistuvien riskien hallintaan ehdotetaan yhdeksää uutta toimenpidettä.

Tiedotusta, neuvontaa ja ympäristökasvatusta toteuttavalla **viestintätoimenpiteellä** sekä eri teemojen toimenpiteiden viestintätoimilla

pyritään lisäämään yksityisten kansalaisten ja eri ammattiryhmien tietoisuutta merenhoidosta ja meren hyvään tilaan vaikuttavista tekijöistä ja edistämään hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja, jotka vähentävät ihmisen toiminnasta aiheutuvia mereen kohdistuvia paineita.

Ehdotus Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosiksi 2022–2027 on 248 sivun pituinen. Asiakirja on jaettu kahdeksaan lukuun. **Luku 1** sisältää yleisen johdatuksen merenhoitoon, merenhoitosuunnitelmaan ja Suomen merenhoitoalueeseen.

Luvussa 2 tehdään selkoa toimenpideohjelman lähtökohdasta ja tavoitteesta. Ensin kuvaillaan meriympäristön nykytilaa ja siihen kohdistuvia paineita. Meriympäristön tilaa arvioidaan 11 laadullisen kuvaajan avulla. Jokaiselle kuvaajalle on laadittu hyvän tilan määritelmät, joiden toteutumista arvioidaan indikaattorien avulla. Jokaisen kuvaajan osalta käydään läpi nykytila ja paineet. Joidenkin kuvaajien ja niiden osatekijöiden tila on hyvä, mutta monen kuvaajan tila on heikko. Kahden kuvaajan (roskaantuminen, energia ja vedenalainen melu) tilaa ei ole vielä pystytty arvioimaan. Yleiset ympäristötavoitteet, joihin toimenpideohjelma perustuu, käydään läpi. Ympäristötavoitteilla voidaan määritellä paineiden maksimitaso, joka mahdollistaa hyvän tilan saavuttamisen. Luku päättyy toimenpideohjelman koskevien määräysten ja ohjeiden läpikäyntiin.

Luvussa 3 tehdään selkoa toimenpideohjelman laatimisesta sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Toimenpideohjelman on valmistellut ympäristöministeriön nimeämä työryhmä. Ympäristöministeriön ohella maa- ja metsätalousministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö ovat osallistuneet toimenpiteiden valmisteluun. Keskeisiä yhteistyötahoja työryhmässä ovat olleet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus (Luke), Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Rajavartiolaitos, Väylävirasto ja Ruokavirasto, Tukes sekä pelastuslaitokset. Lisäksi työssä on ollut mukana muita organisaatioita ja sidosryhmiä.

Työryhmä on nimennyt toimenpideohjelman valmistelua varten alaryhmiä käsittelemään ravinnekuormituksen ja rehevöitymisen vähentämistä, vaarallisten ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, merellisten luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja hoitoa, haitallisten vieraslajien torjuntaa, roskaantumisen vähentämistä, vedenalaisen melun vähentämistä, merenpohjan elinympäristöjen fyysisten vahinkojen ja menettämisen vähentämistä, hydrografisten muutosten aiheuttamia häiriöitä, aluesuunnitteluun ja -suojeluun perustuvaa luonnon- ja ympäristösuojelua sekä ennallistamista ja meriympäristön tilaan kohdistuvien riskien hallintaa. Alaryhmien tehtävänä on ollut nykytoimenpiteiden tunnistaminen, nykytoimenpiteiden riittävyyden arviointi sekä uusien toimenpiteiden valmistelu ja toimenpideohjelman sisällön laatiminen. Työhön on osallistunut myös eri alojen asiantuntijoita.

Luvussa 4 tehdään selkoa toimintaympäristön muutoksista vuosina 2022–2027. Ilmaston ja säätilojen vaihtelun vaikutusta Itämereen kuvaillaan. Ilmastonmuutoksen on ennustettu lisäävän sadantaa ja ravinteiden valuntaa Itämereen erityisesti talviaikana. Veden lämpeneminen taas lisää eloperäisen aineen hajotusta ja pahentaa happikatoja. Tämä voi lisätä fosforin vapautumista

hapettomilta pohjilta ja pahentaa rehevöitymisen noidankehää ja johtaa paheneviin sinileväkukintoihin.

Lainsäädäntöhankkeista jätelakiin, merenkulun ympäristönsuojelulakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin ja EU:n REACH-asetukseen tehtävillä muutoksilla sekä luonnonsuojelulain uudistuksilla on mahdollista parantaa edellytyksiä saavuttaa merenhoidon tavoitteet.

Merkittäväillä rakennushankkeilla ja vesitaloushankkeilla, joita toteutetaan tai jotka saattavat tulla toteutettavaksi toimenpideohjelman toimeenpanokauden aikana, arvioidaan olevan lähinnä paikallisia vaikutuksia. Luku päättyy eri toimialojen odotetun kehityksen arviointiin. Toimialojen kasvu tai väheneminen vaikuttaa myös meriympäristöön kohdistuvien paineiden ja vaikutusten määrään.

Luvussa 5 tehdään perusteellisesti selkoa merenhoidon toimenpiteistä. Luku on koko toimenpideohjelman laajin ja se on jaettu tärkeimpien ympäristöpaineiden tai teemojen mukaan alalukuihin. Käsiteltävän paineen aiheuttamia haittavaikutuksia meriympäristössä, erityisesti vaikutuksia Itämeren lajeihin ja luontotyypeihin, ja paineeseen tai teemaan liittyvät tilatavoitteet ja yleiset ympäristötavoitteet esitellään. Sen jälkeen esitellään tärkeimmät nykyiset toimenpiteet ja arvio niiden riittävydestä ympäristö- tai tilatavoitteen saavuttamiseksi.

Luvussa 6 tehdään selkoa toimenpideohjelman toteutuksesta. Kunkin uuden toimenpiteen toteutusaikataulu, mahdolliset rahoituslähteet, toteutuksen vastuutahot ja osallistujat sekä toimenpiteen toteutuksen mittarit esitetään.

Luvussa 7 arvioidaan tavoitteiden saavuttamista ja tarvetta tavoitteista poikkeamiselle. Mallin avulla arvioidaan kullakin toimenpiteellä aikaansaattava tilan parantuminen. Malli perustuu asiantuntijoiden arvioihin tarvittavista paineiden vähentymistä ja toimenpiteiden vaikuttavuudesta paineiden vähenemiseen. Itämeren asiantuntijoiden mukaan rehevöityminen on merkittävin yksittäinen syy Suomen merialueiden heikkoon tilaan ja siksi siihen liittyvät toimenpiteet ovat tärkeimmässä roolissa merenhoidon toimenpideohjelmassa.

Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosiksi 2022–2027 on tarpeen ottaa käyttöön poikkeuksia liittyen seuraaviin meriympäristön hyvän tilan laadullisiin kuvaajiin: kuvaajaan 1 (luonnon monimuotoisuus) merilintujen, taimenen ja pyöriäisen osalta, kuvaajaan 3 (luonnonvarojen kestävä käyttö) Saaristomerен kuhan, Perämeren vaellussiian ja ankeriaan sekä turskan osalta, kuvaajaan 5 (rehevöityminen) avomerен rehevöitymisen osalta sekä kuvaajaan 8 (haitalliset ja vaaralliset aineet) avomerен bromattujen palonestoaineiden (PBDE) ja Cesium-137:n osalta. Poikkeukset perusteluineen raportoidaan EU:n komissiolle osana toimenpideohjelmaa. Ensijainen syy merenhoidon hyvän tilan saavuttamisesta poikkeamiselle on se, että luonnonolot eivät mahdollista merivesien tilan paranemista asetetussa aikataulussa. Toissijainen syy tavoitteista poikkeamiselle on toimi tai toimien puute, joista Suomi ei ole vastuussa. Avomerен rehevöitymiseen (kuvaaja 5) vaikuttaminen edellyttää, että kaikki Itämerен valuma-alueen valtiot tekevät toimenpiteitä ravinnekuormituksen

vähentämiseksi.

Luvussa 8 tehdään selkoa ohjelman kustannuksista ja taloudellisista hyödyistä sekä tehdään kustannushyötytarkastelu ja ympäristövaikutusten arviointi. Toimenpideohjelman arvoidut kustannukset ovat noin 384 miljoonaa euroa koko toimenpideohjelmakaudelle 2022–2027 eli 64 miljoonaa euroa vuodessa. Ravinnekuormituksen ja rehevöitymisen vähentämisestä sekä meriympäristön tilaan kohdistuvien riskien hallinnasta koituvat suurimmat kustannukset, 145 ja 138 miljoonaa euroa. Meriympäristön hyvästä tilasta saatavien taloudellisten hyötyjen arvioidaan olevan 409 miljoonaa euroa vuodessa. Summa perustuu kyselytutkimukseen, jossa mitattiin 4,13 miljoonan 18–79-vuotiaan suomalaisen maksuhalukkuutta meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi. Esitellyn ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan meriympäristön hyvää tilaa ei voida saavuttaa ilman uusia toimenpiteitä. Ilman uusia toimenpiteitä maatalouden, haja-asutuksen, metsätalouden ja pistemäisten lähteiden aiheuttama rehevöityminen tulisi jatkumaan suurimpana Suomen merialueen tilaa heikentävänä ongelmana.

Oheismateriaali

[Ehdotus Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosiksi 2022–2027](#)

Ehdotus

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa seuraavan lausunnon ehdotuksesta Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosiksi 2022–2027:

Ehdotus toimenpideohjelmaksi on tärkeä työkalu merenhoidon tavoitteen, eli meriympäristön hyvän tilan, saavuttamiseksi. Kokonaisuudessaan ehdotus toimenpideohjelmaksi on hyvin laadittu ja perusteltu. Pitkän aikavälin trendianalyyysien ja muiden tilastojen käyttäminen asiantuntijoiden käsitysten sijaan lisää ehdotettavien toimenpiteiden uskottavuutta.

Kuten ehdotuksessa toimenpideohjelmaksi todetaan, ravinnekuormitus ja siitä johtuva rehevöityminen on merkittävin yksittäinen syy Suomen merialueiden heikkoon tilaan. On kuitenkin mahdotonta sivuuttaa sitä tosiasiaa, että rehevöityminen johtuu pohjimmiltaan Itämeren morfologiasta ja hapenpuutteesta kärsivän vesimassan kaksinkertaisesta kerrostuneisuudesta ja siitä johtuvasta ravinteiden vapautumisesta pohjaveteen. Sedimenttitutkimukset ovat osoittaneet, että Itämeressä on ollut hapettomia pohjia ja sinileväkukintoja ainakin satoja tai jopa tuhansia vuosia. Tilanne on tosin pahentunut viime vuosikymmeninä johtuen osittain siitä, että suolapulsseja Pohjanmereltä tulee yhä vähemmän ja epäsäännöllisemmin. Tuhansien vuosien kuluessa kertynyt syvän veden ravinnevarasto hidastaa Itämeren tilan parantumista ulkoisen ravinnekuormituksen tehokkaasta vähentämisestä huolimatta. Siksi olisi perusteltua, että mahdollisuudet Itämeren syvien pohjavesien hapettamiselle suuressa mittakaavassa selvitetäisiin.

Kalastus vähentää vuosittain merkittävästi meren fosfori- ja typpimääriä. Siksi toimenpiteet, joiden tavoitteena on kotimaisen kalan, myös viljellyn kalan, käytön lisääminen ja kalakantojen vahvistaminen, ovat merkityksellisiä. Itämerirehun käytön lisäämistä merellä harjoitettavassa kaupallisessa kalankasvatuksessa tulisi

myös edistää.

Jos järviruo'on tehokas korjuu ja korjatun ruokomateriaalin hyödyntäminen voidaan toteuttaa Paraisilla ja Saaristomerellä suunnitellusti kaudella 2021, myös tällä tulee olemaan vaikutus meressä ja sedimenteissä jo olevien ravinteiden poistamiseen. Tehokas ja toistuva sekä tuoreen että kuivuneen ruo'on korjuu poistaa ravinteita ja edistää myös avoimemman maiseman muodostumista.

Muista toimenpideohjelmassa ehdotetuista toimenpiteistä muun muassa toimenpiteet, joiden tavoitteena on merenpohjan merkittävien luontotyyppien ja elinympäristöjen suojeleminen, sekä toimenpiteet, joiden tavoitteena on öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan parantaminen, ovat tärkeitä ja huomion arvoisia.

Laajuuteensa nähden 248-sivuinen ehdotus toimenpideohjelmaksi on faktantäyteinen asiakirja. Suuri sivumäärä vaikeuttaa lukijan tutustumista toimenpideohjelman sisältöön, ellei tällä ole asiantuntemusta, kiinnostusta tai runsaasti aikaa. Toimenpidesuunnitelmaa laadittaessa tulisi siksi pyrkiä pitämään sivumäärä alhaisena ja välttämään turhia toistoja, jotta sisältö olisi lukijalle havainnollisempi ja saavutettavampi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksianto

Varsinais-Suomen ELY-keskus (www.lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta)